

# ZA NAŠO DECO

Leto I.

V TRSTU, 6. maja 1926.

Štev. 3.

## Smrt Vaznikovega Tončka.

(Iz črtice „Noč“.)

Zbudi me ponoči vihar, ki buči po gozdovih pod cerkvijo in gori po gori. Tiho ležim na postelji, strmim v tmino in poslušam. Kar zaslišim skozi noč iz globeli pod župniščem tožeče, obupne vzklike: «Jezus, Marija, pomagajta!»

Sedel sem popoldne v sobici gori na Zili. Pa so prihitele v sobo tri preplašene, male vaške dekllice... «Gospod, Vaznikov Tonček je v Dravo padel», so hitele razbujene, vse hkrati. — «Pa je utonil?» sem se vznemiril. — Tonček je bil moj učenec, fantič kakor Murilovi angelčki. — «Utonil. V čolnu pred hišo je bil. Pa mu je pal klobuk v Dravo. Nagnil se je za njim, pa se prekucnil v vodo. Drava ga je odnesla». — «In ni bilo nikogar v bližini, da bi ga rešil?» — «Ne. Otroci so bili sami doma.»

Proti večeru je prišel oče. Na zunaj dovolj miren. A videl sem, da močni mož omahuje pod težo udarca. Da naj dam zvoniti, je prosil; in da naj sporočim o nesreči v časnike, če bi utopljenca kje našli. Da bi rad šel k pogrebu. In kje bo njegov otrok pokopan, bi rad vedel.

Nekaj dni navrh, še predno so potegnili utopljenca iz reke spodaj v Rožu, je prišla mati. Vsa bleda, strta. In mi je priznala: «Ne prenesem več tega. Vse noči ne spim. Komaj malo zadremujem, že zaslišim iz Drave klic: „Mati, mati!“ Tonček me kliče.»

Zakrila si je od solz in prečutih noči motne, s krvjo podplute oči in je zaihtela bridko in bolestno, kakor bi si kanila dušo izjokati. Tolažil sem jo, kakor sem vedel in znal. A čutil sem s težko bolestjo, kako brez moči so vse lepe besede ob taki boli: v veter govorjene, v vodo pisane.

Prihodnjo noč sem nenadoma planil iz spanja in posluhnil. Čuj, ni li zaklicalo od daleč nekoč, spodaj iz Drave brž: «Mati, mati!»

In potem nekaj časa noč za nočjo: vabeče, poželjivo šumenje vode, vmes obupen, groze poln klic: «Mati, mati!»

Ksaver Meško.

\*\*\*\*\*

Kar si človek naprti, nosi do smrti.

Bogastvo iz odrtije se nagloma razbije.

## Krjavelj in Bučarjev konj.

(Iz romana „Deseti brat“).

Ko je Krjavelj dokončal svoje pripovedovanje o kozi Dimki, ki ji je bil puščal slabo kri, kar so možaki okrog mize v Obrščakovi krčmi že nekaj kratki bili slišali, je nadaljeval: «Ali sem vam že pravil, kako sem Bučarjevemu konju „štatljivost“ odpravil?»

«Nikoli nisi še pravil!» odgovoré sosedje, čeprav je vsak izmed njih slišal tudi to pravljico že bogve kolikokrat.

«No, spomladi onega leta, ko je bil lan pozebel, je sejal Bučar oves po lanišču. Ker je bil hlapec — tisti Urh je tačas služil Bučarju — nekaj obolel in je ležal v stanici, ni mogel za brazdo hoditi. Bučar pride pôme in pravi: «Pojdi Krjavelj, pojdi, boš namesto Urha kake tri kraje povlekel.» Jaz grem precej. Bučar mi vpreže tistega sirastega konja, ki ga je predlansko pomlad konjederec vzel, pred brano in jaz poženem: ti hóte! Dvakrat sva šla po razboru gori in doli. V tretje pa poženem: bistahor po sredi! Pa ni hotel iti po sredi, le v razor je silil, mrha. Vlečem za vajeti, vlečem, vpijem, pa nazadnje se mi pošast še ustavi in se ne gane. Ko bi bil imel nož, precej bi ga bil popravil, kakor sem kozo, kar porinil bi ga bil tja v tisto suhoreber. Čakaj me, čak! pravim in odpnem vago, pomerim in mu zviškoma táko prisolim, da se tri rebresa zlomijo.»

«Kaj te ni Bučar nič oštel, ko si konja končal?»

«Kaj še, saj sem mu rebra spet zravnal.»

«Kako?»

«Kar še enkrat sem loputnil, pa so kosti zopet nazaj stopile,» odvrne moško Krjavelj, da so se možje grohotajoče zasmeljali...

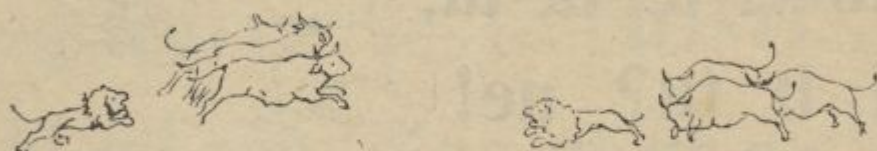
Josip Jurčić.

## Na Krasu.

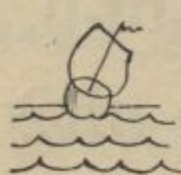
Danes bili mo na Krasu:  
tam teranček je na glasu...  
Šli naprej smo k znancem v Salež:  
tam prebiva svetí Alež;  
potle bili smo v Zgoniki:  
tam domá so vsi svetniki;  
in nazadnje v Šempolaju  
vožnja je bilâ pri kraju.  
Če pa misliš, da ni res,  
ti povemo prav potího,  
tího, da ne čuje Miho:  
bogve kje, a prav zares  
je Kolúdrovica vmes.

Igo Gruden.

# Domače vaje za naše male.



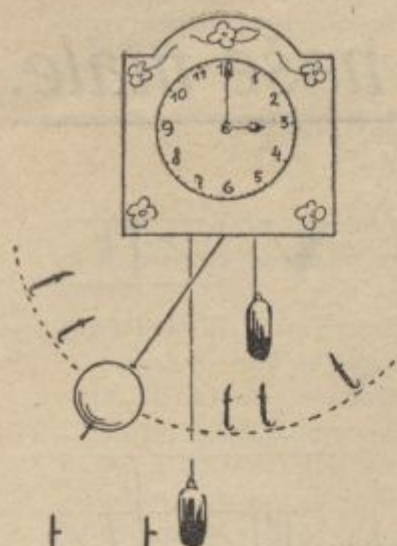
**lev lo-vi vo-le, vo-li  
lo-ve le-va. na lov!**



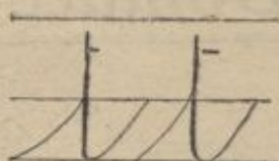
**va-lo-vi va-lo-ve, val  
va-lo-vi. no-vo vi-no.**



**no-va lu-na ni mi-la.**



ttt



ti



te-ta-i-ma-vo-le

in-te-li-ta-a-ni-ma-ni-ti

ulo-vi-te ta-ta,  
ni li tu? ne!



ma-ti mo-li, mo-li-te, ma-li!



ta va-li, vi va-li-te.

le-to mi-ne, on tu-li,

mi ima-mo te-lo. ima-te nit?

tat ta-va v temi, tam leti!



**rr**

rrrrrrr

*re va i-*

*ma ra-no,*

*ma-la ni-ma ru-te,*

**tra-ra** **tru-ru**

**tre-re** **tri-ri**

**on ni mi-ren. o-na ni ur-na.**



**tri in tri? ve on?**

**mi ve-mo. mir!**

**tra-va ni ru-me-na.**

**te-lo i-ma ra-me. rov.**



**u-ra ni no-va. ni li tu vir?**

# Razgovori.

## III.

Vedež: Ker si se lepo naučil brati, ti hočem napraviti danes zopet posebno veselje.

Nevedež: Aha, že vem! Nova številka je prišla zame!

Ved.: Uganil si.

Nev.: Pokaži, pokaži!

Ved.: Ker te tako veseli, na vzemi! Sedi in poglejva prvo stran. Kaj vidiš?

Nev.: Drevje vidim, ki se upogiba, pa prah, ki se dviguje s ceste.

Ved.: Zakaj neki?

Nev.: Veter piha, veter!

Ved.: Kako pa pravi veter, kadar piha?

Nev.: I nu: **v v v v v v v**!

Ved.: Vidiš, črka za ta glas v je tu poleg natisnjena. Čemu je neki podobna?

Nev.: I nu, vilam je podobna.

Ved.: Pa so vile tudi narisane tu spodaj.

Da, in zraven je tiskano — čakaj, da preberem! (čita počasi) v-i-l-e.

Ved.: Prav, samo bolj skupaj to beri; takole: vile. Vidiš to se da tudi napisati. Črka v se napiše takole: (kaže) gor, dol, okroglo, gor, zanjka. Zdaj pa ti! Pa kar celo vrsto. In vsakokrat, ko napišeš črko, beri jo!

Nev.: (piše in zraven bere) v, v, v, v, v.

Ved.: Nu, zdaj že znaš, zdaj pa preberiva.

Nev.: (bere) v, v, vile, vile, vi, ve, vem.

Ved.: Pa poglejva slike. Kaj vidiš tu?

Nev.: Črka v in črka i sta se prijeli pod pazduho.

Ved.: Kako se to bere?

Nev.: **vi**.

Ved.: Kaj pa spodaj? Poglej!

Nev.: Ej, to je lev, ki preganja vole!

Ved.: Kaj pa kaže slika zraven?

Nev.: Ej, tu pa voli preganjajo leva.

Ved.: To je tu tudi tiskano. Beri!

Nev.: (bere) lev lovi vole itd.

Ved.: (mu pojasni prihodnje sličice, nakar Nevedež dalje bere. Slednjic Nevedež vse prepíše v svojo knjižico. Barčico in luno bo tudi sam rad prerisal.)

Slično razloži Vedež dan ali dva pozneje črko t, ki jo izvaja iz »tikanja« ure. Zveza »ti« ne bo delala Nevedežu težave, ker jo črki sami nazorno pokazujeta. Črko »r« izvajamo iz glasu, ki ga dela mlinček, ko meljemo kavo. Trombe različne velikosti olajšajo nove zveze tra, tre tri, tru. Vedež ne sme pozabiti ter mora Nevedežu tudi sproti razložiti znamenja , (vejica) . (pika) ! (klicaj) ? (vprašaj). Povedati mu mora, da stavimo l, če zakličemo, ? pa če kaj vprašamo.

(Nadaljevanje sledi.)

## Kako je človek spoznal vino.

Na paši je zapazil Noe, da hodi kozel nekaj v skalovje zobat in da je vselej, kadar se je odtam vrnil, nenavadno veselo poskakoval in se objestno šalil in bodel z drugo drobnico. Šel je gledat in našel med pečinami obilo sočnega grozdja. V zavetju je lahko dozorelo, ker dekleta niso vedela zanje. Noe se je nazobal in neizrečno veselil, da je zasledil tako žlahten sad. Naredil je na prisojni gorici vinograd in zobal z rodovino grozdje; česar niso mogli pojesti, pa je stlačil in pridelil mošt, iz katerega se je naredilo vino. Ker mu še ni poznal moči, ga je premagalo in omamilo, da se je zvrnil. Tudi njegova žena ga je pokusila, ali zdelo se ji je tako kislo, da ga ni marala piti. Pijanemu očetu se je en sin glasno rogal in smejal. Tudi Noetova je bila na moža nejevoljna, pa je vzela nož in mu porezala vse trte.

Drugo leto so trte odgnale še lepše in rodile mnogo boljše vino, katero je srkala vslast tudi ona sama. Pred smrtjo je dal Noe vinograd svojima dobrima sinovoma, ki sta ga vedno spoštovala; Kam, ki ga je zasramoval, ni dobil ne ene trte. To ga je silno razkačilo. Ko sta šla brata nekam od doma, jima je pognal v vinograd svoje prasce, da bi ga pokončali. Prasci so razrili in prerahljali vso zemljo okoli trt, kar jim je neizmerno koristilo. Gospodarja sta namečkala toliko vina, da nista vedela, kam bi ga spravila in bilo je sladko, da so se kar usta sprijemala.

Odtod prihaja, da se valjajo pijanci tako pogostem po blatu in lužah, kakor da so svinje ne pa po božji podobi ustvarjeni in s pametjo obdarjeni ljudje in kristjani.

Janez Trdina

## Luna.

Luna, luna, lunica                      in se klanja, klanja, klanja,  
raz nebo se mi mehlja.                  sove skozi noč preganja;

Zdaj mi dolgi jezik kaže,              v vsako okence podreza,  
skrije se, se spet prikaže;              tja na strehe drzno pleza...

zdaj poredno mi mežika,              Ko potem še više, više  
z nosom zemlje se dotika;              vzdigne se nad vaške hiše,

pa ob dimnik se spotakne  
in se jezna v noč umakne — Janko Samec.

En cvet ne naredi pomladi.  
Kakšno seme seješ, takšno žito boš žel.

## Naše petje.

(Odlomek.)

Petja dar je poseben božji dar. Vesel ga bodi, kdor ga ima. Lepa pesem lepo peta, žalostna ali vesela, sega človeku globoko v srce; pesem, s katero zazibava mati dete v spanje, in pesem, ki navdušuje in osrčuje vojake, gredoče v krvavi boj.

Kakor posamezni ljudje, tako tudi različni narodi niso v enaki meri prejeli tega božjega daru. Slovenci, to smemo reči, radi in lepo pojó, kakor malokateri narod. Lepo in vse hvale vredno je, da se je pri nas v zadnjih letih ustanovilo toliko pevskih društev, tudi po kmetih. Tu se goji posebno umetno petje; lepo je res in vse hvale vredno. Ali poleg krasne rože ne prezirajmo skromne vijolice, ki je nekaterim še ljubša od one. Nič ni lepšega, kakor naše narodne pesmi in naše narodno petje!

Josip Strelar-

## Puta in petelinček.

Puta in petelinček gresta v leševje lešnikov brat.

Puta reče: «Petelinček, glej tam gori tri v eni kepi!»

Petelinček zleti v vrh, puta mu pravi: «Vrzi mi doli kobuljico!»

Petelinček vrže doli kobuljico, zadene puto v očesce. Puta zaveka: «Čakaj, doma bom povedala!»

Petelinček pravi: «Nisem kriv, zakaj mi je grm hlače raztrgal!»

Grm pravi: «Zakaj me je koza objedla!»

Koza pravi: «Zakaj me je pastir premalo napasel!»

Pastir pravi: «Zakaj mi ni dekla južine skuhala!»

Dekla pravi: «Zakaj mi ni mlinar moke zmlel!»

Mlinar pravi: «Zakaj mi je volk vso vodo popil!»

Volk pravi: «Zakaj mi je solnce v golt sijalo!»

Solnce pravi: «Zakaj mi je Bog ukazal!»

Tako je bil nazadnje kriv ljubi Bog, da se je putici razlilo oko.

Fran Milčinski.

## Pedenj-človek v goste gre.

Pedenj-človek v goste gre  
in napije se vode,  
potlej sreča petelina,  
ki mu brž ponudi vina.

Pedenj-človek, joj, hudo,  
glava ga boli močno!  
Ker ne zna nič več hoditi,  
mora v gozdu odpočiti.

Komaj leže, že zaspi —  
ali zdaj volk prileti —  
Pedenj-človek, preč je preč,  
in nikdar ne bo ga več.

Ivan Albreht.